

ספרים חדשים

כמשוש חתן על כלה

מאת נעמי וולפסון
הוצאת ארו, פסגות תשס"ב, 128 עמודים

כל העוסק בהדרכת חתנים וכלות מכיר את הבעיה המהותית הקיימת בשל העדר ספרות מתאימה לקריאה על נושאים הנעים בין שני סוגים של קטבים: תנועה אחת היא בין עניינים שהשתיקה והצניעות יפים להם לבין הצורך לדבר על עניינים אלה. הניסיון מלמד כי למרות שהציפייה היא כי בדורנו, החשוף למידע ולגירויים מכל כיוון אפשרי, ידעו הנישואים יותר, למעשה הם יודעים הרבה פחות על כל הקשור בעולם ההכנה לחיי הנישואין. אין הכוונה רק לענייני הגוף, כי אם גם לתחומי התקשורת, הזוגיות, מהות הקשר ועניינים רבים אחרים. תנועה שנייה נעה בין שני קטבים אחרים - מחד גיסא עומד הצורך לדבר על הכל כדי שלא להותיר חלל פנוי, אך מאידך גיסא חלק מהדברים נראה טרחני, ומוזר בכלל לדבר לעליהם, שכן הם אמורים להיות מובנים מאליהם, ואם הם אינם כאלה דומה כי לא ניתן לשנות דבר אצל בני הזוג.

לפיכך יוצאת ספרות ההכנה לנישואין - דלה. בני זוג המחפשים 'חומר' לקרוא לפני חתונה וללמוד אותו אינם מוצאים אותו. פעמים רבות, כשאנו נשאלים כמה זמן לפני החתונה יש להתכונן אליה, התשובה היא: עשרים וכמה שנים ועוד שלושה חודשים. בתשובה זו מקופלת ההכרה כי אין האדם מביא לנישואיו רק את ידיעותיו בתחום החתונה. הוא מביא את כל אישיותו ואת כל שצבר במשך ימות חייו, וההכנה לנישואין היא פרק אחד, ויחסית קטן, בתוך מבנה אישיותו הכולל. ברם, תשובה זו אינה פוטרת אותנו מלתת מענה לאותם שלושה חודשים, ולאותן הדרכות הראויות להינתן לחתן וכלה.

נעמי וולפסון, העוסקת זמן רב בהדרכת כלות לנישואין ובענייני משפחה אחרים, נטלה את האתגר על עצמה, והיא מבקשת בספרה 'כמשוש חתן על כלה' להציע מענה למציאות זו. כבר בשער ובתוכן העניינים בולט ייחודו של ספר זה, ואנו נציג את הספר לאור תוכן העניינים ולאור הייחוד המתחדש בכל פרק. ראשית - השער: בכותרת המשנה של הכריכה כתוב "פרקי עיון להעשרת הקשר הזוגי והאינטימי בבית היהודי". הקורא שער זה עשוי להתרשם כי ספר הדרכה זו נכתב

כחלק מהמבנה הנפשי הנדרש לחיי הנישואין. ואכן, נושא זה תופש מקום נכבד בספר, אך אינו הנושא היחיד, ובתוכו מופיעות גם הדרכות די מפורטות להלכות אישות. הבחירה שלא לציין זאת על השער אינה טקטית בלבד, כי אם עולה מתוך הספר כעניין מהותי - גם הלכות אישות וההדרכות השונות הן חלק מהמבנה הזוגי שבין בני הזוג. הספר הוא למעשה לקט מקורות מוער ומודרך, וכך גם נכתב בשער הפנימי "ליקטה והעירה נעמי וולפסון". גם המקורות מוצגים בצורה אסתטית, ממוקדת ומפתה ללימוד, ודברי ההדרכה ללימוד המקורות אכן מדריכים, ושמו על גודלם הראוי - שלא יאריך ושלא יקצר. אין מדובר בקטעי קישור בלבד, כי אם באמירות דקות על הגישה העקרונית ומשמעות המקורות.

כאמור, ייחודו של הספר בולט בהעמדת נושא הזוגיות בראש תוכן העניינים. כך גם כותבת המחברת בגוף הספר: "לפני שניגשים ללימוד ההלכה רצוי להקדים ולשוחח על מהותו של הקשר הזוגי בבית ישראל". לאחר הפתיחה בתחום הזוגיות עובר הספר לעסוק בענייני ההלכה, ובראשם טהרת המשפחה והלכות נידה. הפתיחה היא פתיחה רעיונית, בה כותבת המחברת: "הלכות אלו הן חוקים, ואין בכוחנו להבין את מלוא משמעותן... בכל זאת שומה עלינו לנסות לקרב אותן להבנתנו". מטרת פרק זה היא להסיר תפישות מוטעות (טומאה כלכלוך), להעמיק בהבנת משמעותו הרוחנית של המחזור החדשי ולהפוך הלכות אלו ל"כבוד כלפי עצמנו והקשבה לאיתותים ששולח גופנו".

אין ספק הדרכה לנישואין ראוי לשמו אם אין הוא עוסק בענייני ההלכה. הנישואין מחדשים על בני הזוג עולם הלכה חדש שהיה זר כמעט להם לחלוטין, והדבר מחייב הן התייחסות נפשית אליו והן ידע הלכתי בסיסי כדי שלא ליפול לאיסורי כרת.

המחברת מציגה, מניסיונה, סדר שונה ללימוד - להתחיל דווקא בדיני הרחקה בין איש ואשתו (מסיבות שונות הרשומות שם בעמ' 34) ולאחר מכן לעבור להלכות נידה כסידורן, כאשר בסוף יש לעסוק בהלכות אישות ובהלכות כלה. לאורך הנושאים כולם היא מצרפת את ענייני ההלכה הבסיסיים עם הסברה עדינה ונאה. גם כשהיא מגיעה לדיני המקווה היא ערה לתהליכים הנפשיים העוברים על הכלה. אין מדובר בכללות חילוניות, שטבילה במקווה מהווה לגבן את הטראומה הגדולה של נישואין הלכתיים, כי אם כלות ונשים דתיות, הנעות בין הקוטב המרומם והטהור של הטבילה לבין המתח והעצבנות המלווה את הטבילה. בפרק זה מבוססים דברים רבים על הרב בר שאול, שאכן ראוי כי משנתו תשוב ותתפוש מקום נרחב בעבודת ד' בעולמו, והדברים נעימים וקולחים.

המחברת אינה בורחת מלעסוק ולנוע בין הקטבים שצינו לעיל. חלק בלתי נפרד מההכנות לנישואין עוסק בקדושת הזיווג, וכאמור - זו בעיה קשה מאוד לעסוק בכך בפומבי. המחברת פותחת בתקשורת הבין זוגית, כדי להדגיש את מקום חיי הגוף - אין הם משתלטים על חיי הנישואין כי אם מהווים המשך לדבר מה שנמתח בין בני הזוג ונוצר ביניהם על הרקע הנפשי. ברם, כאן המחברת עולה הרבה גבוה מעל הקומות הראשונות שדיברנו בשבחן בחלק הראשון. היא עוסקת במשמעותיות הרוחניות והקבליות של הזיווג, ומתעלמת כמעט לחלוטין מהמקום הטבעי והאנושי של הדברים. בין השורות עולה כי המניע לכך הוא הבעיה הקיימת אצל כלות רבות, וגם אצל חתנים, כאשר הם באים אל חיי האישות - מה שהיה אסור באיסור חמור ו'מחוץ לתחום' לחלוטין, בדיני הרחקות קפדניות וסוגה בשושנים, הופך בן לילה למצווה גדולה. היכולת לגשר על פני פער זה, בתוספת היחס הכללי שאנו מתחנכים אליו בנושא הגוף, הביא את המחברת להעמיד את הקשר הגופני ואת חשיבותו על היסוד הקבלי-רוחני.

אין ספק כי יסוד זה חשוב ביותר, אולם מניסיוני בשנים האחרונות אני למד כי ייתכן שלחלק ניכר מהחתנים והכלות הזוכים להדרכה ישיבתית חסר נדבך שונה לחלוטין של מבנה המשפחה והקשר הגופני, והוא: החלק הנפשי, הטבעי,

הפסיכולוגי והבריאותי. "דרך ארץ קדמה לתורה" - לא רק במובנים של התנהגות נאותה, כי אם בצורך לבנות את היסוד הטבעי והבריאות הנפשי קודם לבניית הקומות הגבוהות של תורה. וכאן, המעיין בספר יראה כי רוב המקורות המצוטטים הם מקורות הבאים מהעולם החרדי, ואילו היחס הבסיסי אל החיים עמם, שהוא אחד מיסודות משנת תורת החיים הגואלת, לא בא דיו ביטוי. מניסיוני אני למד כי זהו אחד המוקשים הקיימים בחיי בני הזוג, כשאין להם משנה פשוטה וסדורה של אהבה אינטימית וגופנית בריאה, עוד קודם לאיגרת הרמב"ן, לדברי השל"ה ולסידור בית יעקב. ייתכן שלא ניתן לכתוב על כך (מסיבות הרשומות בראש הסקירה) אולם "לא תוכל להתעלם!". ואולי מוטב שכך, ורק יש להשלים את השימוש בספר זה, בחיבור נפרד, שאינו ספר בולט הנמכר בחנויות ויושב בספריות, אלא חוברת קטנה ונפרדת, שמקומה במקום מוצנע, כגון החוברת "עת דודים", מאת הרב יחיאל פאוסט (מבלי להיכנס לחילוקי הדעות בין מדריכי החתנים והכלות על הצורה המומלצת של השימוש בה), והחוברת "ליל כלולות", מאת הרב שלמה אבינר. אשרי הכלות והחתנים שזכו לעוד ספר מצויין להדרכתם קודם לכניסתם בברית הנישואין. לאור כשרונה הגדול של המחברת וניסיונה, ניתן לצפות כי לא תעצור כאן, כי אם תכתוב ספר הדרכה נוסף, שהוא באמת חסר לנו מאוד - ספר הדרכה לאחר חמש שנים של נישואין; אך זהו כבר עניין אחר.

(יש"ר)

